

MĚSTO A JEHO HRADBY

36. mezinárodní konference Archivu hlavního města Prahy ve spolupráci
s Historickým ústavem Akademie věd ČR, Fakultou humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze
a Katedrou historie Filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

10. a 11. října 2017, Praha

Hradby jsou stavební prvek, který od středověku patřil k podstatným komponentům prakticky všech a v raném novověku přinejmenším většiny evropských měst (Londýn a posléze také Paříž po frondě budiž zde zmíněny jako specifické výjimky).

Hradby, v řadě případů skutečné pevnostní opevnění městských sídel, tak provázely města jako jeden z klíčových – mj. vypjatě symbolických – atributů od středověku (v případě Prahy od třicátých let 13. století) do druhé poloviny 19., případně počátku 20. století.

Zděné hradby, které nastoupily po starších zemních a dřevěných opevněních lidských sídel, měly samozřejmě funkci bezpečnostní a obrannou, zároveň však také vymezovaly (a omezovaly) městské teritorium a byly jakýmsi zviditelněním prostorové hranice právních a správních okrsků nebo přinejmenším jejich jader (otázky „burgfrýdů“ a přesahu městského práva do příměstské oblasti tu nechme stranou, i když samozřejmě hrály velkou roli v kontextu s „majetnickým právem a povinnostmi“ k opevnění).

To, co nás zajímá, budou hradby jako urbanistický, architektonický a stavebně obranný fenomén, a to – jak již je tradice těchto mezioborových konferencí – v celoevropském srovnání. Nepůjde při tom o událostní vojenské dějiny zdolávání či naopak hrdinské obrany hradeb, nýbrž primárně o jejich výměru či koncept vytýčení v rámci sídelních aglomerací a o jejich stavební aspekty: Kdo je inicioval, kdo je plánoval a podle jakých předobrazů konkrétně? Kdo definoval jejich stavební podobu a konstrukci?

Otázek, které bychom chtěli otevřít, ať již z hlediska nových výzkumů nebo zasvěceného komparativního shrnutí stávajících poznatků, je ovšem celá řada: Kdo hradby stavebně realizoval a na čí účet? (Domácí mistři nebo z ciziny povolané huti?) Kdy a do jaké míry se výstavba/zásadní přestavba městských hradeb uskutečnila z iniciativy jednotlivých měst a kdy podnět, rozkaz a finanční zabezpečení dal a poskytl panovník, resp. země (včetně např. příkazu zemských robot na jejich výstavbu nebo příkazu, že kláštery a kapituly musí poslat na stavbu městských hradeb pracovní kontingenty)?

Co zůstalo za nově rozměřenými a postavenými hradbami a co toto rozčlenění sídelního prostoru znamenalo pro metropolitní aglomerace? Jak hradby přispívaly k bonifikaci sídelních okrsků? Jaké typy staveb,

jaké druhy architektury a jaké stavební areály pak v různých epochách opakovaně vznikaly za hradbami a proč? Jaký byl vztah bezprostřední příměstské oblasti k městu, regulovaný hradbami a jejich provozním (a bezpečnostním) režimem?

Jaké bylo právní zakotvení opevnění měst? Kdo a na jakém právním základě poté o vystavěné hradby pečoval a financoval jejich údržbu, opravy a vylepšení? Jaká byla reflexe zřízení a etablování „hrazených měst“ ze strany panovníka a jaká ze strany měšťanů, resp. posléze městských rad? Jak byly hradby vnímány venkovskými i zahraničními návštěvníky města?

Zajímá nás rovněž, a to zejména pro raný novověk a 19. století, jak se proměňovala relace fortifikační modernizace k proměnám a růstu měst jako organismu: Lze chápat dominanci pevnostní role nad městem coby multifunkčním ekonomickým, dopravním, sociálním i reprezentačním organismem jako obecný nebo spíše jako výjimečný fenomén?

Do tématu ovšem patří i problematika hradeb jako „tvrdé meze“ žitého prostoru města, resp. později, zejména po anulování dominantně militárního významu opevnění v 19. století, jako zvláštního prostoru, tedy součásti městského prostoru a měšťanské každodennosti.

Specifickou kapitolou je pak vykupování, rušení, snášení hradeb (v Praze staroměstských okolo roku 1800 a vnějších po roce 1866), resp. různé způsoby využití doslouživších hradebních areálů.

Nabídky referátů posílejte spolu s **abstraktem** do **15. dubna 2017** na níže uvedenou adresu. Organizátoři si vyhrazují právo výběru příspěvků. Přednesené referáty budou v plném znění, případně v rozšířené verzi, otištěny v konferenčním sborníku v rámci řady *Documenta Pragensia*. Zahraničním účastníkům bude zajištěno ubytování v ubytovacích zařízeních Akademie věd ČR a Univerzity Karlovy na náklady organizátorů. Konferenční poplatek není vybírán. Jednacími jazyky jsou čeština a němčina (případně angličtina). Simultánní tlumočení z německého jazyka je zajištěno.

Za organizátory:

PhDr. Olga Fejtová, Ph.D.
Prof. PhDr. Jiří Pešek, CSc.

Mgr. Tomáš Sterneck, Ph.D.
Doc. PhDr. Michaela Hrubá, Ph.D.

Kontaktní adresa:

PhDr. Markéta Růčková, Ph.D.

Archiv hl. města Prahy

Archivní 6

149 00 Praha 4

Tel.: 236004020

E-mail: Marketa.Ruckova@praha.eu

